

Zoologie obratlovců – Ptáci VI

Řády: krátkokřídlí (Gruiformes), dlouhokřídlí (Charadriiformes)

Řád: Krátkokřídlí - Gruiformes

Znaky:

- Monofylie nejistá
- Celý svět, tažní i stálí
- 11 čeledí, 212 druhů, v ČR 12 druhů (8 hnízdících)
- 10 – 176 cm, 16 g – 12 kg
- Mokřady a jejich okolí, lesy, otevřená krajina
- Potrava: Plody, semena, listy, bezobratlí a drobní obratlovci
- Palec na kráčivé noze narůstá vysoko nebo chybí zcela
- Krátká křídla, pera zpravidla s paostnem
- Chybí vole
- Hnízdí vesměs na zemi či v rákosinách, 1 - 16 vajec, inkubace 10 – 36 dní, nidifugní mláďata, 1 - 3 hnízdění ročně

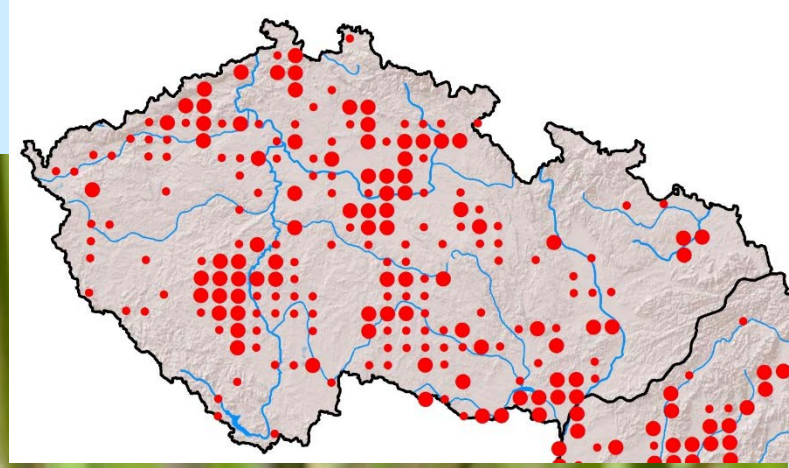
Čeled': Chřástalovití - Rallidae

Znaky:

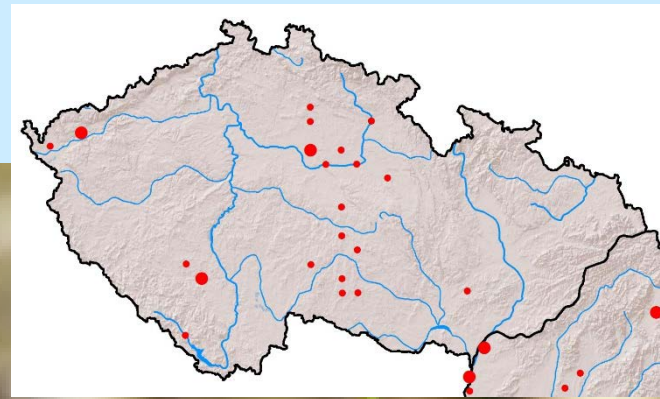
- Celý svět, někteří tažní
- 134 druhů, v ČR 6
- 10 - 60 cm, 30 g – 3,3 kg
- různé mokřady, vlhké lesy, louky, skrytý způsob života
- Potrava: Drobnější živočichové, semena, plody, vodní rostliny
- Štíhlé tělo, často ze stran zploštělé, krátký měkký ocas
- Dlouhé silné nohy, 4 prsty někdy lemované plovací blanou.
- Okrouhlá křídla
- Špatní letci nebo ztratili zcela schopnost létat
- Kratší až dlouhý silnější zobák
- Hnízdí jednotlivě v bylinné vegetaci, jsou silně teritoriální, 1 - 4 vejce, inkubace 20 – 30 dní, 1 – 3 hnízdění za rok

Chřástal vodní (*Rallus aquaticus*), ch. malý (*Porzana parva*), ch. kropenatý (*P. porzana*), ch. polní (*Crex crex*), slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*), lyska černá (*Fulica atra*).

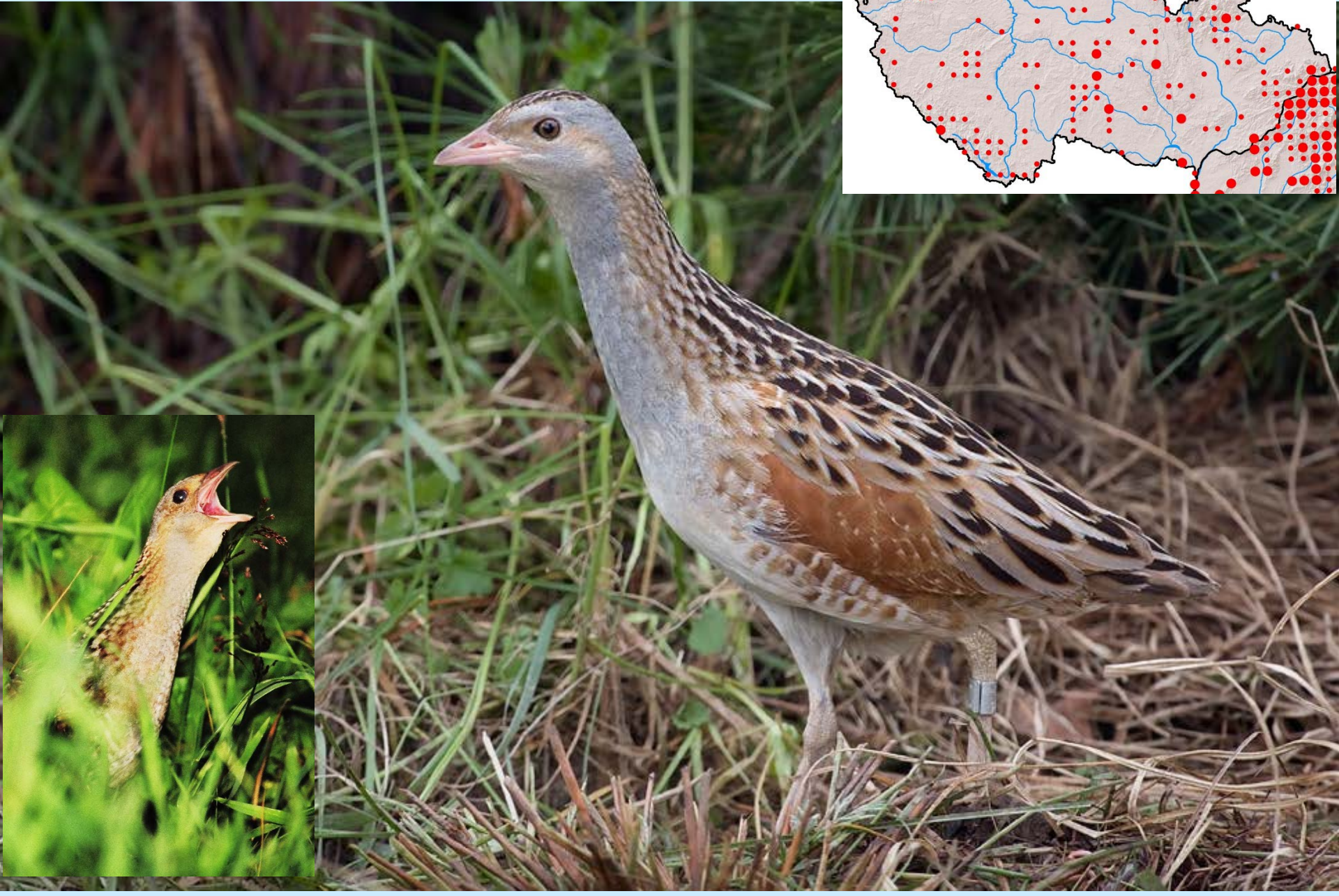
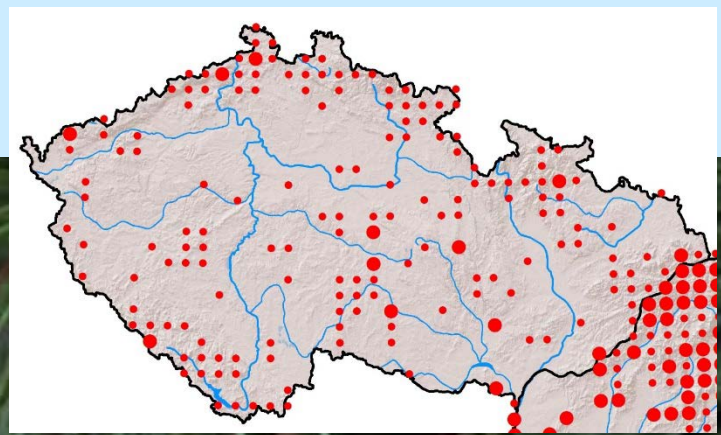
Chřástal vodní (*Rallus aquaticus*)

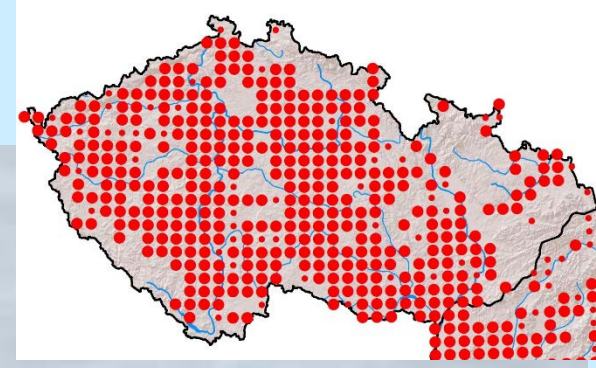
Chřástal kropenatý (*Porzana porzana*)

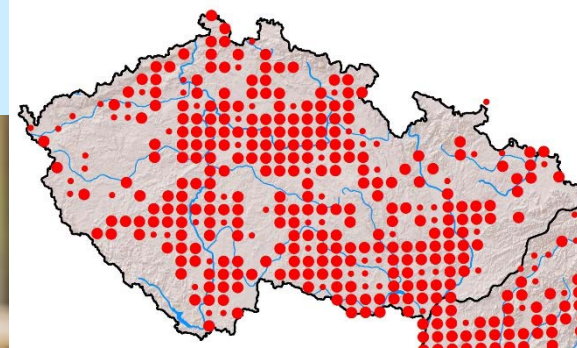
Chřástal polní (*Crex crex*)

Lyska černá (*Fulica atra*)

Slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*)

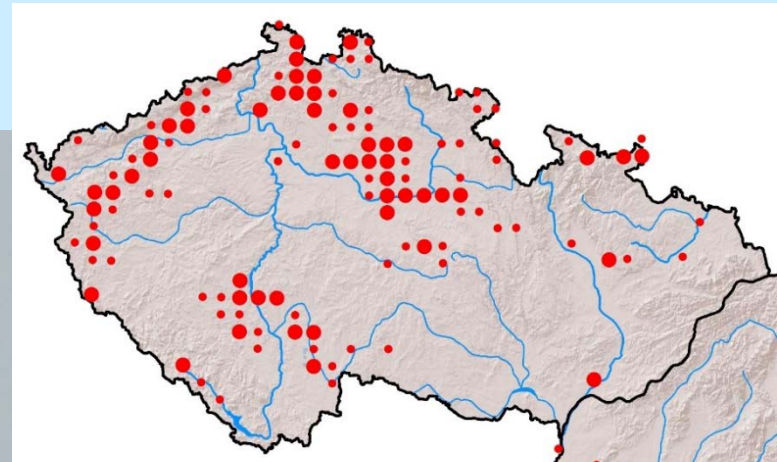
Čeled': Jeřábovití - Gruidae

Znaky:

- Na všech kontinentech kromě Jižní Ameriky a Antarktidy, severní druhy tažné
- 15 druhů, v ČR 1 druh
- 90 - 180 cm, 2,7 – 12 kg
- Rovinaté mokřady, travnaté plochy, pozemní způsob života, nikdy nesedají na stromech
- Potrava: drobní obratlovci a bezobratlí, semena, plody, kořeny.
- Krk a nohy dlouhé (v letu natažené), dlouhý rovný zobák
- Obě pohlaví jsou stejně zbarvena, samci o málo větší
- Okázalý tok s hlasitými projevy
- Hnízdí v bažinách, 2 - 4 vejce, inkubace 30 – 40 dní, nidifugní mláďata, 1 hnízdění

Jeřáb popelavý (*Grus grus*)

Jeřáb popelavý (*Grus grus*)

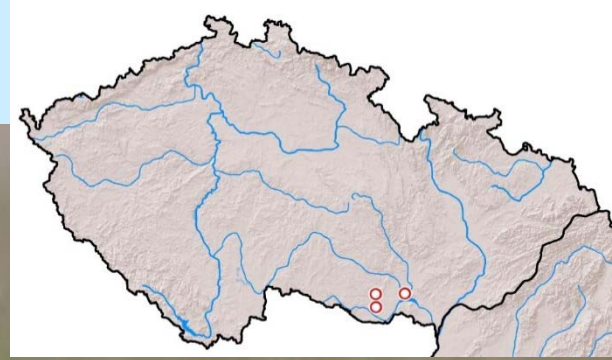
Čeled': Dropovití - Otitidae

Znaky:

- Eurasie, Afrika a Austrálie, stálí či přelétaví, výjimečně tažní
- 26 druhů, v ČR 1 druh
- 40 - 120 cm, 0,5 - 18 kg, rozpětí 1 – 2,5 m
- Otevřené plochy typu polopouště, stepi a křovité savany
- Potrava: Všežravci
- Dlouhý krk, široká křídla, krátký ocas
- Statné nohy se 3 prsty nesoucími ploché drápy
- Krátký, plochý a tupý zobák
- Chybí kostrční žláza, k udržování peří používají prachový pudr
- Samci větší než samice
- Výrazný tok, v té době ozdobné opeření
- Hnízdí jednotlivě na zemi, 1 - 6 vajec, inkubace 20 – 25 dní (jen samice), nidifugní mláďata, 1 hnízdění

Drop velký (*Otis tarda*)

Drop velký (*Otis tarda*)

Řád: Dlouhokřídlí - Charadriiformes

Znaky:

- zřejmě monofyletická skupina
- Celý svět, většina druhů tažná
- 19 čeledí, 351 druhů, v ČR 82 druhů (23 hnízdících)
- 12 – 79 cm, 0,2 – 2,2 kg
- Většinou vázáni na vodu
- Potrava: živočišná i rostlinná
- Dokonalé opeření, krycí pera s paostnem, střídání šatu svatebního a prostého
- Dobře vyvinuta kostrční žláza
- Brodivá noha s rudimentárním nebo chybějícím palcem, extrémně dlouhé prsty a drápy nebo plovací blána nebo laločnatý lem okolo prstů
- Hnízdí zpravidla jednotlivě nebo koloniálně na zemi, 1 - 6 vajec, inkubace 15 – 46 dní, většinou nekrmivá mláďata, 1 hnízdění

Podřád: Bahňáci - Charadrii

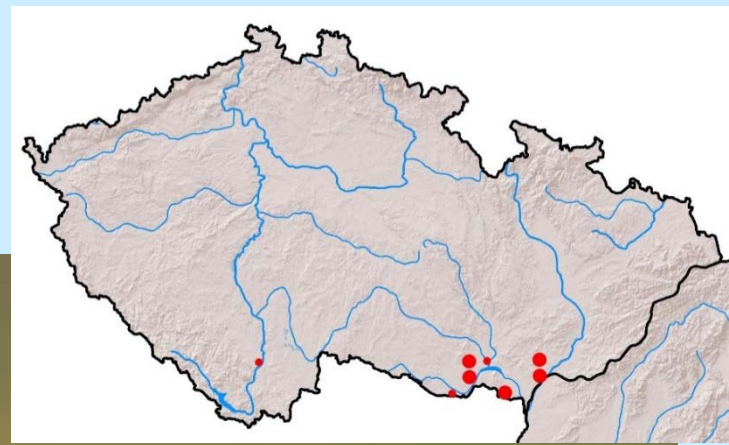
Čeleď: Tenkozobcovití - Recurvirostridae

Znaky:

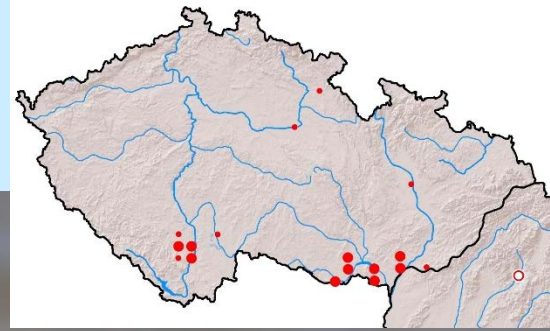
- Téměř celý svět, severní druhy tažné
- 13 druhů, v ČR 2 hnízdící druhy
- 30 - 50 cm, 140 - 435 g
- Bažinatá území, okolí sladkých, brakických a slaných vod
- Potrava: drobní vodní bezobratlí
- Dlouhý rovný nebo výrazně nahoru ohnutý zobák
- Dlouhá špičatá křídla, krátký ocas
- Dlouhé nohy, tři prsty částečně propojené plovací blánou, zadní prst zakrnělý
- Obě pohlaví stejně zbarvena
- Hnízdí zpravidla koloniálně na zemi, 2 - 5 vajec, inkubace 22 – 28 dní, nekrmivá mláďata, 1 hnízdění

Tenkozobec opačný (*Recurvirostra avosetta*), Pisila čáponohá (*Himantopus himantopus*)

Tenkozobec opačný
(*Recurvirostra avosetta*)

Pisila čáponohá (*Himantopus himantopus*)

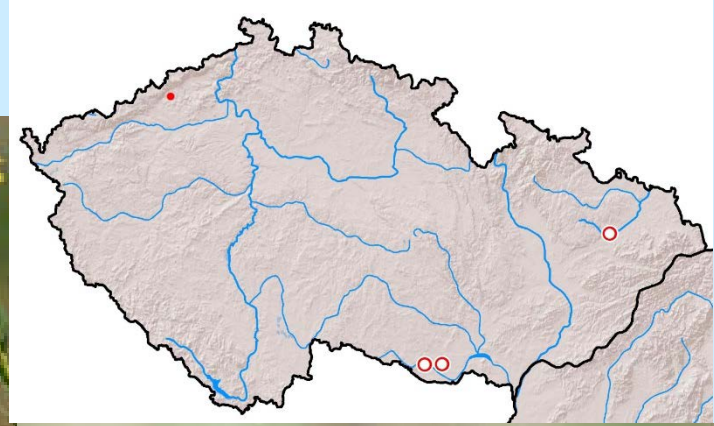
Čeled': Dytíkovití - Burhinidae

Znaky:

- Tropy a subtropy všech kontinentů, severněji hnízdící druhy tažné
- 9 druhů, v ČR 1 hnízdící druh
- 32 - 55 cm, 340 g – 1,1 kg)
- Otevřená krajina bez vyšší vegetace, v blízkosti vody až polopouště
- Potrava: bezobratlí, drobní obratlovci
- Velká hlava, velké žluté nebo oranžové oko, spíše soumravný a noční způsob života
- Silný delší zobák
- Dlouhá široká křídla, dobří, vytrvalí letci
- Dlouhé, silné nohy, zvýrazněný kloub mezi holení a běhákem, 3 prsty částečně spojené plovacími blánami
- Nenápadné zbarvení, obě pohlaví zbarvena stejně
- Hnízdí jednotlivě na zemi, 1 - 3 vejce, inkubace 17 – 31 dní , nekrmivá mláďata, 1 hnízdění

Dytík úhorní (*Burhinus oedicnemus*)

Dytík úhorní (*Burhinus oedicnemus*)

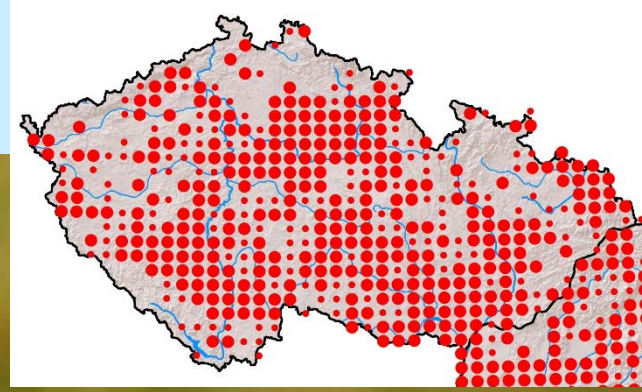
Čeled': Kulíkovití - Charadriidae

Znaky:

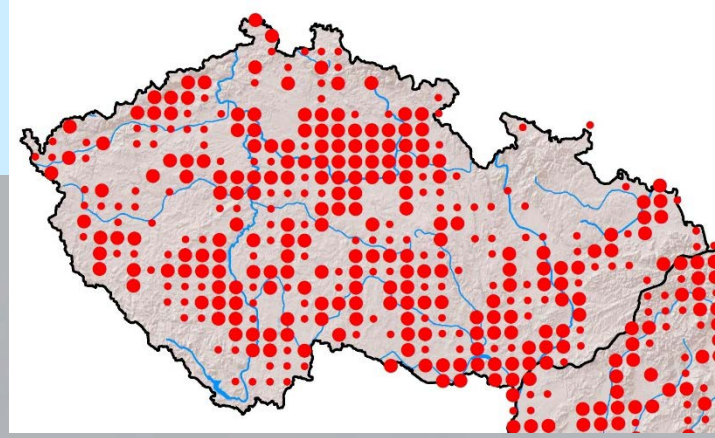
- Celý svět kromě Antarktidy, většinou přísně tažní.
- 66 druhů, v ČR 10 druhů (3 hnízdící)
- 14 – 41 cm, 34 - 296 g
- Otevřená krajina od suchých stepí přes mokřiny po arktickou a horskou tundru
- Potrava: různí bezobratlí, výjimečně rostlinná strava
- Zavílití ptáci se silnějším krkem a velikýma očima
- Silný, kratší a přímý zobák
- Dlouhá a špičatá křídla, rychlí a výborní letci
- Krátký ocas, střední až delší nohy, zadní prst chybí nebo je zakrnělý, rychle běhají
- Kontrastní zbarvení, samci bývají pestřejší než samice
- Hnízdí jednotlivě na zemi, 2 - 5 vajec, inkubace 18 – 38 dní, nidifugní mláďata, 1 – 3 hnízdění

Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*), kulík říční (*Charadrius dubius*), k. písečný (*Ch. hiaticula*), k. hnědý (*Ch. morinellus*).

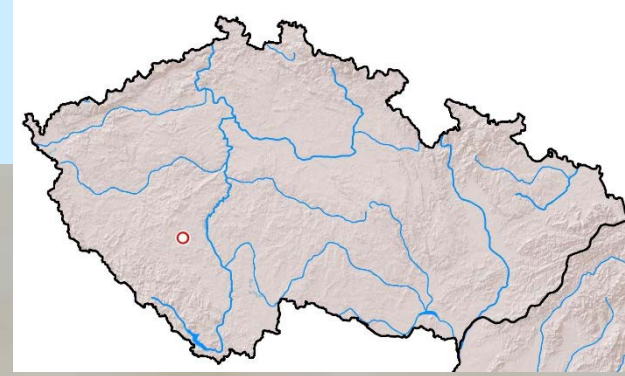
Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*)

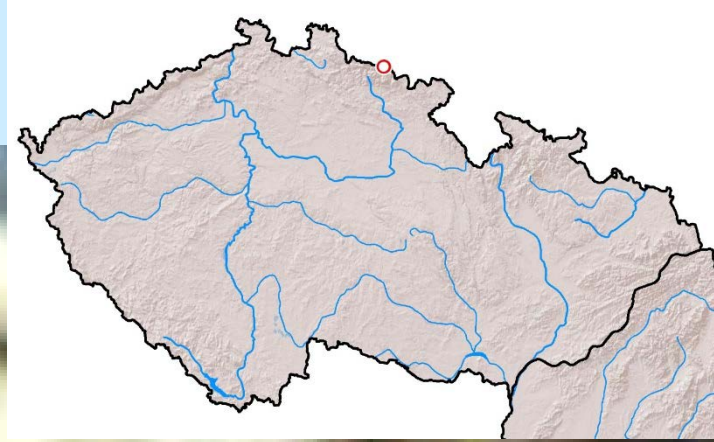
Kulík říční (*Charadrius dubius*)

Kulík písečný (*Charadrius hiaticula*)

Kulík hnědý (*Charadrius morinellus*)

© - josef hlasek

www.hlasek.com

Charadrius morinellus 2150

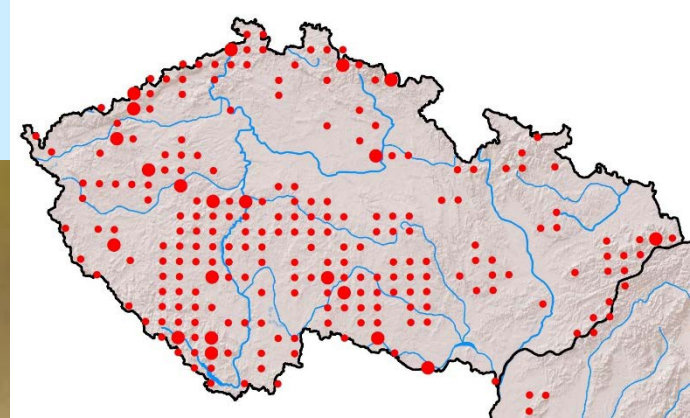
Čeled': Slukovití - Scolopacidae

Znaky:

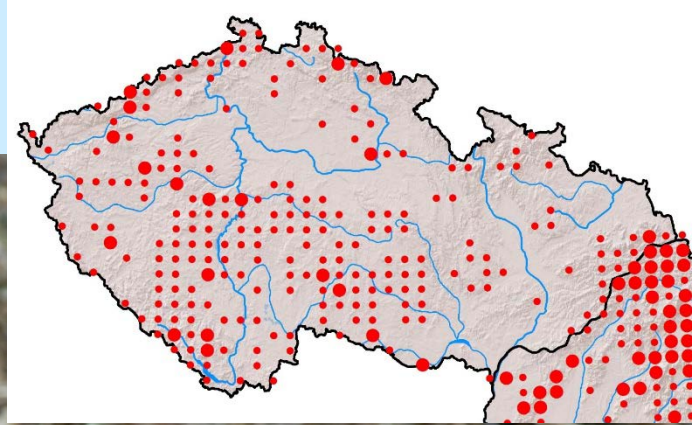
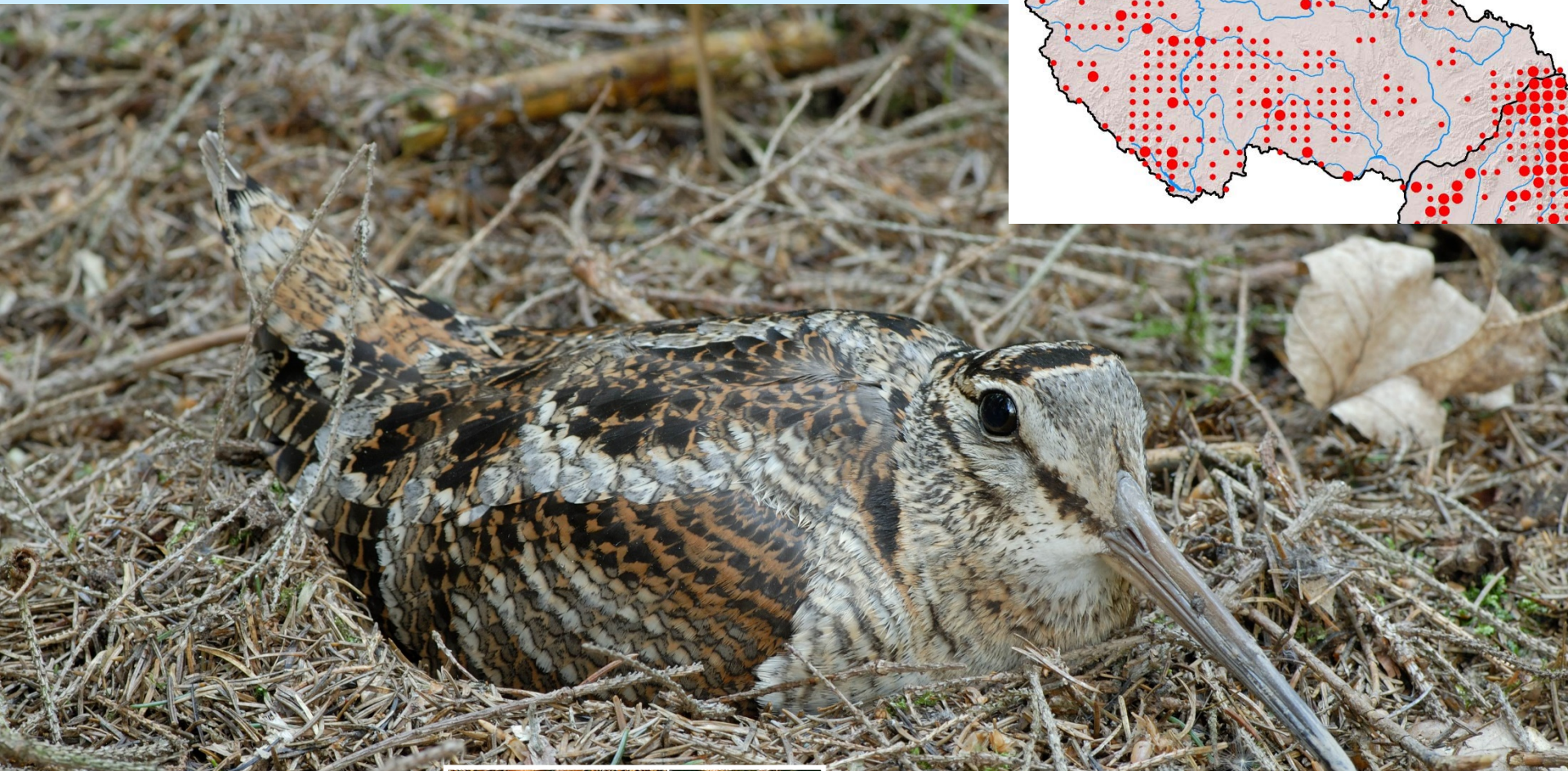
- Celý svět kromě Antarktidy, většinou tažní.
- 86 druhů, v ČR 32 druhů (7 hnízdících)
- 13 - 65 cm, 18 - 1040 g
- Otevřená krajina zpravidla kolem vod ve vnitrozemí i na mořském pobřeží
- Potrava: Především bezobratlí, málo rostliny
- Zobák a nohy středně až velice dlouhé
- Dlouhá a špičatá křídla
- Nenápadné zbarvení, vesměs u obou pohlaví stejné
- Hnízdí většinou jednotlivě na zemi, 2 - 5 vajec, inkubace 18 – 30 dní, nekrmivá mláďata, 1 - 2 hnízdění

Bekasina otavní (*Gallinago galinago*), sluka lesní (*Scolopax rusticola*), břehouš černoocasý (*Limosa limosa*), koliha velká (*Numenius arquata*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), v. kropenatý (*T. ochropus*), pisík obecný (*Actitis hypoleucos*), jespák obecný (*Chalidris alpina*), j. bojovný (*Philomachus pugnax*)

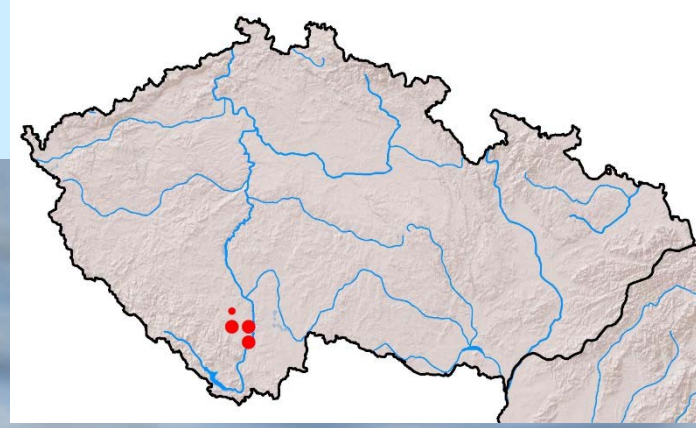
Bekasina otavní (*Gallinago galinago*)

Sluka lesní (*Scolopax rusticola*)

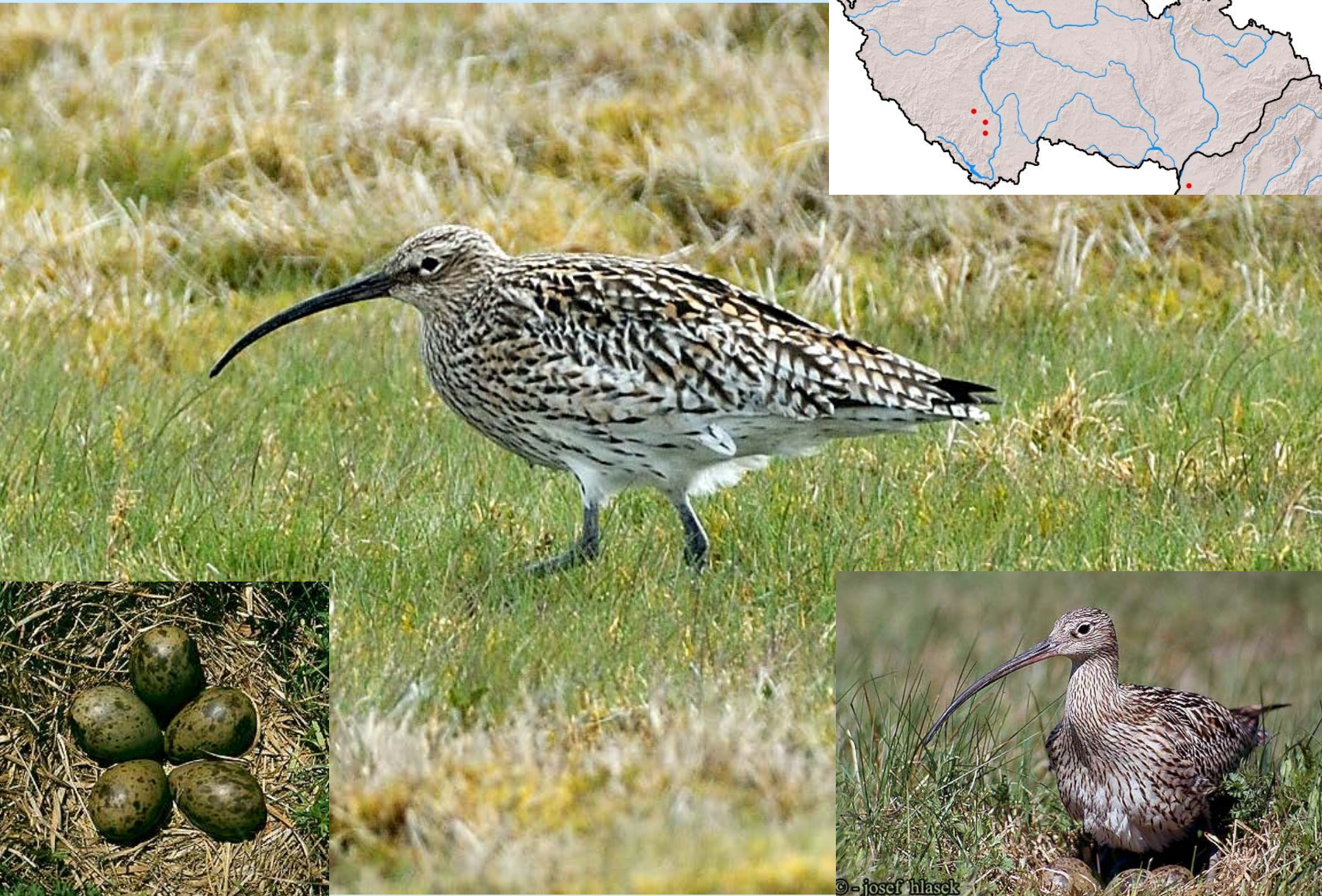
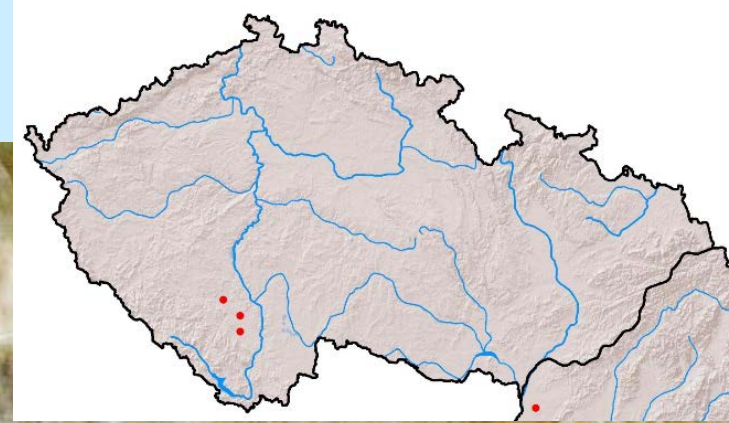

Břehouš černoocasý (*Limosa limosa*)

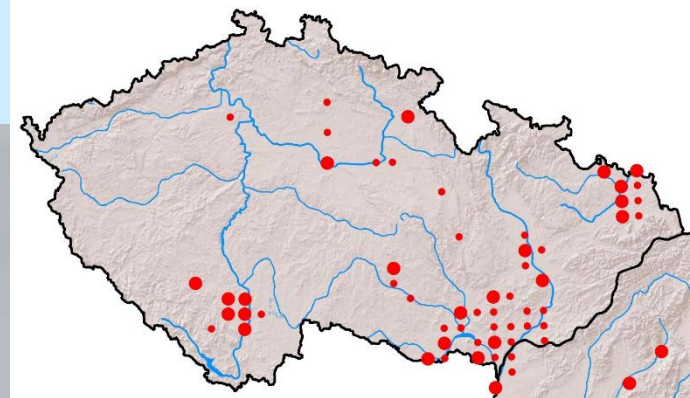

Mr. Blažek
ek.com
mosa 6175

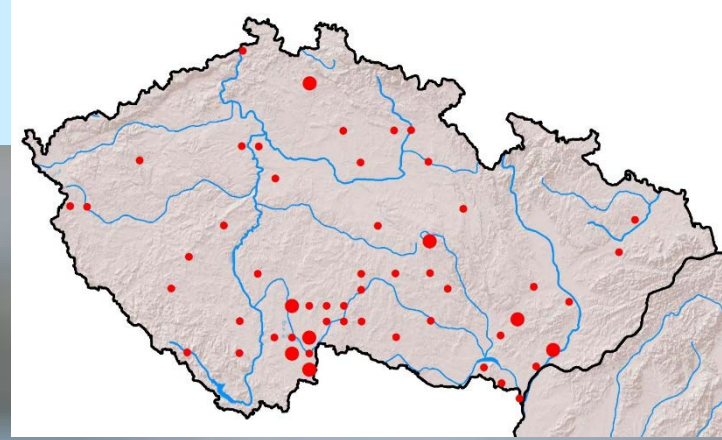
Koliha velká (*Numenius arquata*)

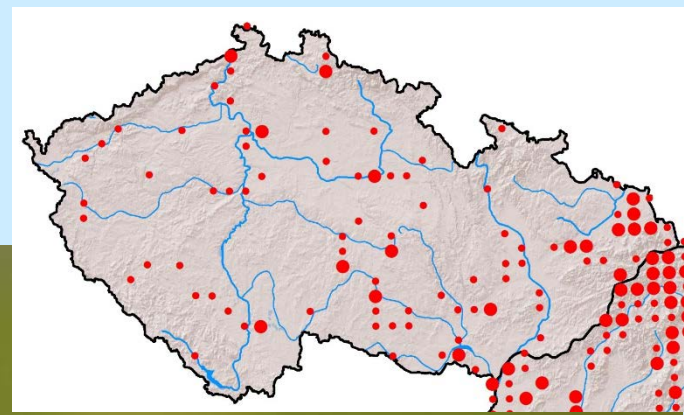
Vodouš rudonohý (*Tringa totanus*)

Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*)

Pisík obecný (*Actitis hypoleucos*)

Jespák obecný (*Calidris alpina*)

Jespák bojovný (*Philomachus pugnax*)

Podřád: Rackové - Lari

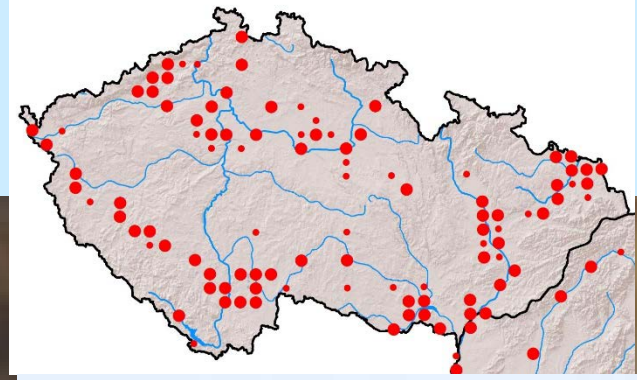
Čeled': Rackovití - Laridae

Znaky:

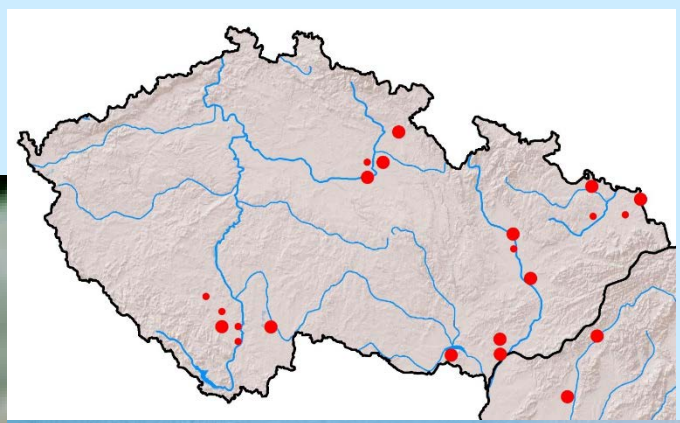
- Celý svět, většinou tažní.
- 48 druhů, v ČR 17 druhů (4 hnízdící)
- 25 – 79 cm, 90 g – 2 kg
- Nejrůznější vody a jejich okolí, nejvíce na mořském pobřeží
- Potrava: všežravci, převážně však živočišná složka včetně mršin
- Nápadně dlouhá křídla (dlouhé ruční letky), vynikající letci – plachtění i obratné letecké kreace
- Silný jednolitý, hákovitě zakončený zobák
- Mezi předními prsty dobře vyvinuta plovací blána, dobře plavou
- Středně dlouhý ocas
- Šat mladých většinou hnědý, starých – různé kombinace bílé, černé a šedé barvy, dvojí roční pelichání – odlišné zimní a letní zbarvení
- Obě pohlaví stejně vybarvena, samec poněkud větší
- Hnízdí v koloniálně na skalních útesech, ostrovech a v litorálních porostech, 1 - 3 vejce, inkubace 18 – 35 dní, nekrmivá mláďata, 1 hnízdění

Racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*), r. černohlavý (*Ichthyaetus melanocephalus*), r. bouřní (*Larus canus*), r. bělohlavý (*L. cachinans*), r. středomořský (*L. michahellis*)

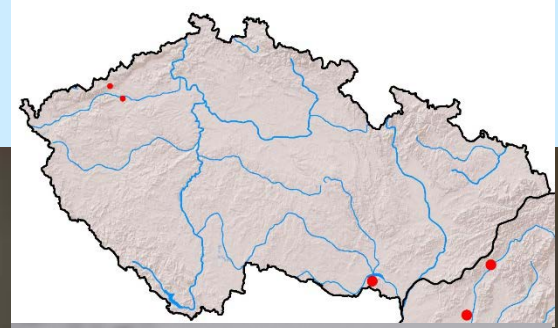
Racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*)

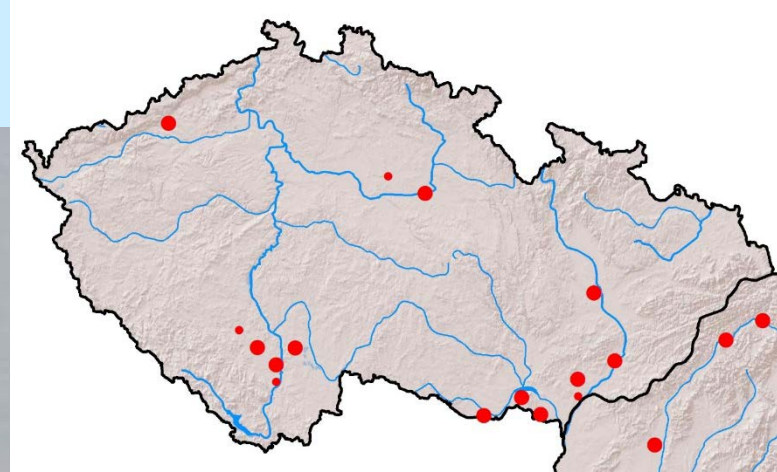
Racek černohlavý (*Ichthyaetus melanocephalus*)

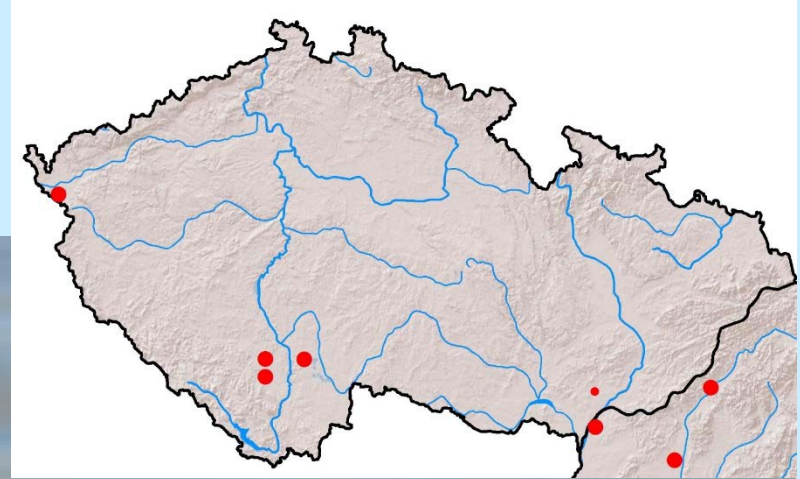
Racek bouřní (*Larus canus*)

Racek bělohlavý (*Larus cachinnans*)

Racek středomořský
(*Larus michahellis*)

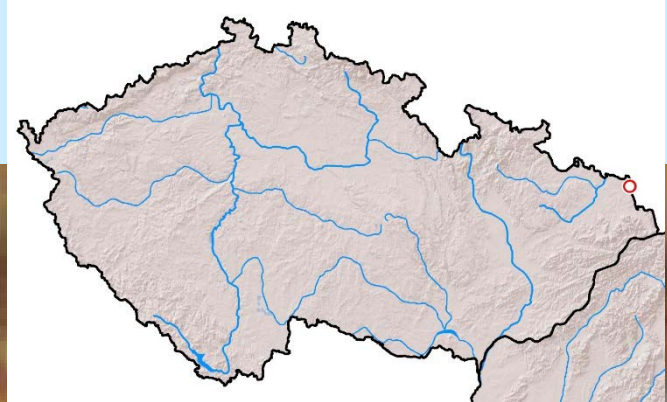
Čeľad': Rybákovití - Sternidae

Znaky:

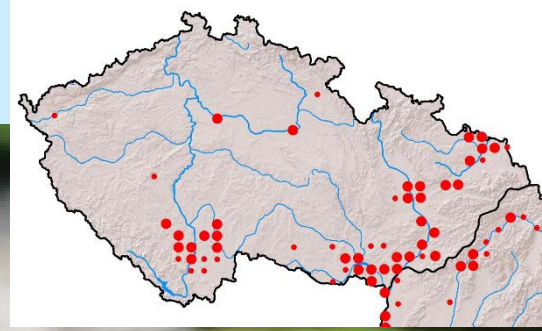
- Celý svet, najvíce v teplých a mírných oblastech, většinou tažní
- 44 druhů, v ČR 9 druhů (2 hnízdící)
- 20 - 56 cm, 50 - 700 g
- Otevřené moře, jejich pobřeží a vnitrozemské vody
- Potrava: bezobratlí a ryby, za potravou se vrhají střemhlav do vody, sbírají hmyz ve vzduchu i ze země
- Štíhlé tělo, dlouhý vidličnatý ocas, dlouhý přímý zobák
- Dlouhá štíhlá křídla, vynikající letci, většinu času tráví ve vzduchu
- Neradi usedají na vodu
- Hnízdí koloniálně či jednotlivě většinou na zemi, 2 - 3 vejce, inkubace 18 – 33 dní, mláďata, 1 hnízdění

Rybák malý (*Sternula albifrons*), r. obecný (*Sterna hirundo*), r. bahenní (*Chlidonias hybrida*), r. černý (*Ch.niger*)

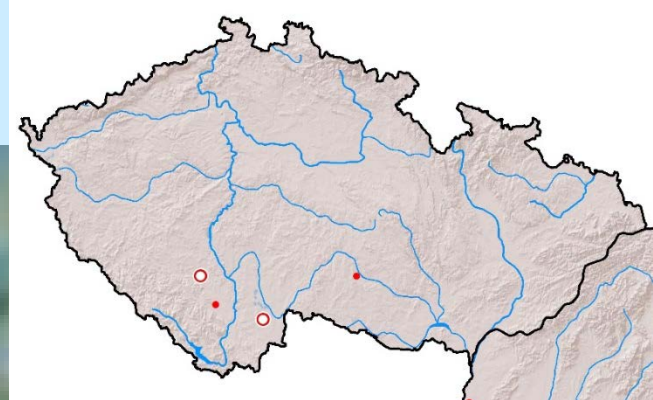
Rybák malý (*Sternula albifrons*)

Rybák obecný (*Sterna hirundo*)

Rybák černý (*Chlidonias niger*)

Rybák bahenní (*Chlidonias hybrida*)

